

ASTUDIAETH ACHOS TraCE: Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid Sir y Fflint

Mae Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid (GCI) Sir y Fflint yn rhan o Gyngor Sir y Fflint, ac mae'n cydweithio â theuluoedd ac asiantaethau eraill i sicrhau bod pob person ifanc yn cael mynediad at y cymorth sydd ei angen arnynt. Prif rôl y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid yw atal troseddau gan blant a phobl ifanc. Yn ogystal ag atal, canlyniadau cyn mynd i'r llys neu ganlyniadau'r llys, mae plant a phobl ifanc hefyd yn cael cymorth ac ymyriadau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag addysg, cymorth iechyd meddwl a'r Ganolfan Cyfiawnder Ieuencid.

Newidiadau a wnaed yn unol â Phecyn Cymorth TrACE

Llywodraethu, arweinyddiaeth a diwylliant sefydliadol

Mae Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid Sir y Fflint wedi ymrwymo i ddod yn wasanaeth sy'n ystyriol o drawma, ac mae wedi amlinellu nifer o nodau sefydliadol allweddol sydd â'r bwriad o effeithio ar ddiwylliant y sefydliad:

- **Gwydnwch a Chryfderau** sy'n canolbwyntio ar helpu staff i ddatblygu'r cryfderau corfforol, meddyliol, emosiynol a chymdeithasol i gefnogi plant a phobl ifanc i addasu a thyfu, gan sicrhau bod ganddynt ymdeimlad y gallant gyflawni
- **Yn canolbwyntio ar yr Unigolyn**, fel bod staff yn gwrandao ac yn annog / hwyluso sgysiau gonest gan ymateb i gynlluniau a gynhyrchwyd ar y cyd â phlant, pobl ifanc a theuluoedd a'u cyflwyno
- **Yn canolbwyntio ar Berthnasoedd** trwy fod yn garedig, gwrandao, bod yn hyblyg, yn hawdd mynd ato, yn dryloyw ac yn realistig, gyda ffiniau a chefnogaeth glir
- **Cynhwysiant** trwy sicrhau bod plant a phobl ifanc yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u cefnogi i gael mynediad cyfartal at wasanaethau, cymorth a chyfleoedd, nad ydynt yn teimlo eu bod yn cael eu barnu wrth gael mynediad at gymorth a bod eu hanghenion diwylliannol ac amrywiaeth yn cael eu diwallu
- **Dull Cyffredinol nad yw'n gwneud unrhyw niwed** trwy ddefnyddio dargyfeirio a chefnogi mynediad at wasanaethau cyffredinol a dileu a herio'r defnydd o labeli

Er mwyn cynnal momentwm i ddod yn wasanaeth sy'n ystyriol o drawma, sefydlwyd gweithgor TrACE i gefnogi'r gwasanaeth i symud camau gweithredu yn erbyn y cynllun hunanasesu a gweithredu yn eu blaen. Mae'r gweithgor yn cynnwys aelodau o'r canlynol:

- Prifysgol Wrecsam – Darlithydd mewn Troseddeg ac Ymarfer sy'n Ystyriol o Drawma mewn Cyfiawnder Ieuencid
- Hyb ACE Cymru – Dirprwy Arweinydd
- Tîm Rheoli'r Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid
- Ymarferwyr y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid (Hyrwyddwyr Trawma)

Cynhaliodd Hyb ACE Cymru adroddiad ar ran Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Sir y Fflint i lunio dealltwriaeth sylfaenol o arfer sy'n ystyriol o drawma i helpu'r gwasanaeth i ddatblygu ei staff a'i wasanaethau i blant. Gwnaethant nodi bod dod yn wasanaeth sy'n ystyriol o drawma yn strategaeth hirdymor i GCI Sir y Fflint.

Polisiau a gweithdrefnau

Mae GCI Sir y Fflint wedi ymrwymo i adolygu eu polisiau a'u gweithdrefnau i gydfynd â dull sy'n ystyriol o drawma ac ACE. Cydnabuwyd eu hymrwymiad yn ystod arolygiad gan Arolygiaeth Prawf Ei Fawrhydi (HMIP) ym mis Mawrth 2024:

Mae'r GCI yn datblygu arfer sy'n ystyriol o drawma trwy ei bartneriaeth ag Iechyd Cyhoeddus Cymru a thrwy weithredu pecyn cymorth TrACE. Mae hefyd yn datblygu arfer sy'n ystyriol o drawma yn ei bolisiau a'i weithdrefnau. Mae hyn yn cynnwys adolygu'r iaith a ddefnyddir mewn adroddiadau (t.13).

Yn ogystal, pan fydd polisiau a gweithdrefnau'n cael eu hadolygu, mae Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Sir y Fflint yn parhau i sicrhau bod trawma ac ACEs yn cael eu hystyried, a bod ymgysylltiad pobl ifanc, rhieni a gofalwyr yn cael ei wneud a bod digon o amser yn cael ei ddarparu wrth gynllunio cyfnodau pontio.

Yn ystod cyfweiliadau â staff, nodwyd bod gan bolisiau fwy o hyblygrwydd bellach i ddiwallu anghenion unigol yn hytrach na gorfodi anhyblyg. Mae staff yn teimlo'n fwy hyderus wrth gyfiawnhau penderfyniadau o fewn fframwaith sy'n ystyriol o drawma (e.e., peidio â dychwelyd plentyn i'r llys am beidio â chydymffurfio pan fo problemau sylfaenol).

Hyfforddiant a chymorth i'r gweithlu

Bu nifer o ddatblygiadau yn y maes hwn:

- Mae'r GCI wedi cyflwyno mwy o fforymau ymarfer myfyriol i helpu staff i weithredu arferion sy'n ymwybodol o drawma.
- Mae'r deunydd cynefino wedi'i ddiweddarau, ac mae bellach yn cyfeirio at TrACE a Phlentyn yn Gyntaf.
- Mae pecyn hyfforddi cyfiawnder ieuenctid wedi'i deilwra wedi'i ddatblygu gyda Hyb ACE Cymru ac mae'n cael ei roi ar waith.
- Mae hyfforddiant ychwanegol ar drawma dirprwyol ac iaith sy'n ystyriol o drawma wedi'i ddarparu trwy bartneriaethau'r brifysgol.

Yr amgylchedd ffisegol

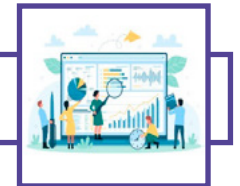
Mae gwneud newidiadau i amgylcheddau ffisegol wedi bod yn heriol, yn enwedig oherwydd eu bod yn gweithio o fewn y system cyfiawnder troseddol ehangach (sydd yn aml heb ei chynllunio i ddiwallu anghenion plant a phobl ifanc). Fodd bynnag, cynhaliwyd cyfarfodydd i drafod cynlluniau ar gyfer creu mannau sy'n gyfeillgar i blant mewn rhai lleoliadau, gan dynnu sylw at y ffaith bod angen i unrhyw fannau ystyried egwyddorion TrACE. Mae trafodaethau hefyd yn cael eu cynnal gyda Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Fawrhydi i archwilio cyfleoedd i ddylanwadu ar fannau ffisegol sy'n ystyriol o drawma yn y Llys.

Dylunio a darparu gwasanaethau

Trefnodd Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid Sir y Fflint ddiwrnod i'r tîm yn 2023 i ddechrau edrych ar egwyddorion y gwasanaeth yn seiliedig ar eu datganiad o ymrwymiad. Gwnaethant ddatblygu fframwaith sy'n caniatáu mwy o ymreolaeth i ymarferwyr ganolbwyntio ar feithrin ymddiriedaeth a diwallu anghenion plant, yn hytrach na glynu'n llym wrth ymyriadau sy'n seiliedig ar raglenni. Mae gan staff yr hyblygrwydd bellach i ffurfio perthnasoedd ystyrlon â phlant, sef rhywbeth nas anogwyd yn flaenorol.

Monitro a gwerthuso

Mae GCI Sir y Fflint wedi datblygu nifer o ddulliau i fonitro a gwerthuso eu cynnydd wrth weithredu Pecyn Cymorth TrACE. Mae Uwch Reolwr y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid yn cynnal asesiadau staff blynyddol gyda thîm y GCI i asesu eu meddyliau a'u teimladau ar y gwasanaeth, ac mae'n gweithredu fel 'archwiliad iechyd' ar weithgareddau gweithredol a strategol. Mae hyn yn ei dro yn llywio'r Cynllun Cyfiawnder Ieuentid blynyddol.

Mae Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid Sir y Fflint hefyd wedi ceisio cynyddu adborth gan blant a phobl ifanc. Ar ddiwedd cyfnod ymwneud y plentyn neu'r person ifanc â'r gwasanaeth, gofynnir iddynt lenwi holiadur i roi sylwadau ar eu profiad. Mae'r hyn a elwir yn 'ganlyniadau meddal' (sef perthnasoedd, addasiadau, ymddygiad) cyn ac ar ddiwedd ymyriadau hefyd yn cael eu mesur.

Mae'r Asesiad Risg Straen Staff wedi bod yn adolygiad cylchol a gynhaliwyd ers 2018 gan dîm rheoli'r GCI. Diben yr asesiad yw adolygu lles cyffredinol y tîm a rhoi cyfle i drafod yr elfennau gweithredol a strategol ehangach yn y gwasanaeth.

Mae'r sefydliad yn dal i ddatblygu ei ddull o fesur effaith sy'n ystyriol o drawma. Mae offer presennol (ffurflenni adborth, asesiadau staff sylfaenol, data cwblhau hyfforddiant) yn cael eu defnyddio i olrhain cynnydd. Un her allweddol yw cofnodi effeithiau ansoddol hirdymor nad ydynt o bosibl yn weladwy nac yn fesuradwy ar unwaith.

Tystiolaeth o'r effaith

Cydnabyddiaeth allanol

Yn dilyn arolygiad gan Arolygiaeth Prawf Ei Fawrhydi ym mis Mawrth 2024, gwnaeth arolygwyr sylwadau ar y dull o ymarfer sy'n ystyriol o drawma yn GCI Sir y Fflint:

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i ddod yn wasanaeth sy'n ystyriol o drawma. Mewn partneriaeth â Hyb ACE Cymru (Iechyd Cyhoeddus Cymru) a Phrifysgol Wrecsam, mae wedi defnyddio pecyn cymorth TrACE i ddatblygu cynllun gweithredu, ac mae'n monitro cynnydd yn erbyn hyn yn rheolaidd (t.11).

Ym mis Tachwedd 2023, comisiynodd Bwrdd Rheoli Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Adolygiad gan Gymheiriaid gan Bartneriaeth Gwella'r Sector Cyfiawnder Ieuenctid (YJSIP) i adolygu'r dulliau arweinyddiaeth a llywodraethu. Isod, ceir rhai o'r sylwadau sy'n gysylltiedig â gwaith TrACE yn dilyn eu hasesiadau:

"Canfu'r Tîm Adolygu Gan Gymheiriaid [PRT] gydnabyddiaeth ac ymrwymiad cyson i ddulliau sy'n ystyriol o drawma. Gwnaeth partneriaid sylwadau ar y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid yn gyrru'r agenda i ymgorffori iaith ac ymarfer sy'n ystyriol o drawma, ar draws y gweithlu a'r bartneriaeth."

"Roedd yn amlwg i'r PRT fod perchnogaeth gorfforaethol o'n 'plant ni', waeth beth fo'r llwybr y gellir ei ddefnyddio i ddwyn plant i sylw gwasanaethau. Roedd tystiolaeth glir o ymwybyddiaeth gyson o drawma ar bob lefel, ac ymrwymiad i weithlu ac arferion sy'n ystyriol o drawma."

Persbectifau staff

Yn ystod y sesiwn Mapio Effeithiau Ehangach¹ (REM) gyda GCI Sir y Fflint, daeth yn amlwg sut roedd eu defnydd o Becyn Cymorth TrACE wedi eu hannog i edrych y tu allan yn ogystal ag i mewn. Gwnaethant ddisgrifio gweithio ar nifer o fentrau ehangach sy'n ceisio integreiddio ymwybyddiaeth o drawma i'r systemau sy'n effeithio ar fywydau pobl ifanc (gan gynnwys ysgolion, yr heddlu, ynadon, gwasanaethau cyfiawnder ac ati). Mae llawer o'r gwaith hwn yn cael ei hwyluso gan berthnasoedd gwaith agos ar draws sectorau yng Ngogledd Cymru.

Er nad oedd gennym fynediad at adborth uniongyrchol gan staff yn GCI Sir y Fflint, roedd rheolwr y gwasanaeth yn gallu darparu crynodeb o'u hadolygiad asesu staff blynyddol:

"Teimlai'r staff fod ganddyn nhw radd dda o ymreolaeth yn y gwaith maen nhw'n ei wneud, a bod ganddyn nhw hyblygrwydd i gyflwyno ymyriadau mewn ffordd y maen nhw'n teimlo y byddai'n ymatebol i'r plentyn neu'r person ifanc. Mae staff yn teimlo bod dealltwriaeth gynyddol o weithio mewn ffordd sy'n ystyriol o drawma, ond codwyd y ffaith

¹ Sesiwn a hwyluswyd gan y tîm gwerthuso oedd hon, gydag aelodau staff a oedd wedi bod yn rhan o'r gwaith o weithredu Pecyn Cymorth TrACE. Pwrpas y sesiwn oedd deall a oedd newidiadau wedi arwain at effeithiau, a sut y gwnaethant hynny.

eto fod y gallu i gyflawni dulliau o'r fath yn dibynnu ar feddu ar ddigon o adnoddau a sicrhau na fydd swyddi gwag / absenoldebau hirdymor yn effeithio ar y tîm" (Asesiad Staff Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid Sir y Fflint 2024)

Yn seiliedig ar yr adolygiad asesu hwn, teimlwyd bod newid amlwg wedi diwgydd o ran y ffordd y caiff plant eu trafod, gyda mwy o ffocws ar ddeall eu profiadau ehangach. Mae'r newid hwn bellach yn fwy seiliedig ar dystiolaeth, gan roi mwy o hyder i staff wrth fynegi dulliau sy'n ystyriol o drawma. Nodir bod staff fel yn siarad gyda mwy o hyder oherwydd eu bod yn gwybod bod hyn yn rhan o ddull sy'n ystyriol o drawma.

Adborth gan bobl ifanc

Mae adborth gan blant a phobl ifanc yn awgrymu eu bod yn teimlo bod pobl yn gwrando arnynt, bod cyfathrebu'n dda a bod pwyslais ar ddatblygu perthnasoedd da. Mae adborth hunan-adroddedig a gasglwyd gan 88 o blant a phobl ifanc ar ddiwedd yr ymyrraeth yn awgrymu bod enillion cadarnhaol wedi'u gwneud yn y rhan fwyaf o feysydd eu bywydau.

"Dw i'n meddwl eich bod chi wedi bod yn wych. Rydych chi wedi gwrando arna i, a dydw i ddim yn meddwl bod unrhyw un arall yn gwneud hynny."

ISBN: 978-1-83766-678-2

© 2025 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu'r deunydd a gynhwysir yn y ddogfen hon o dan delerau Trwydded Agored y Llywodraeth (OGL) www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ cyn belled â'i fod yn cael ei wneud mewn modd cywir ac nad yw'n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Cydnabyddiaeth i'w nodi i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae hawlfraint yn y drefn deipograffyddol, y dyluniad a'r gosodiad yn perthyn i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.